

Raadsvoorstel

AGENDAPUNT NO. 4

Voorstel tot instemming met de start van een ondersteunings- en adviesprogramma voor agrarisch ondernemers en met de pilot stimulering verwijdering asbest en/of sloop bebouwing landelijk gebied

AAN DE RAAD

Samenvatting

De agrarische sector is in beweging en staat onder druk. Bedrijven hebben, soms al jaren, te maken met economische problemen en onzekere tijden. Leegstand van agrarische bebouwing en het (aanstaande) verbod op asbesthoudende daken en gevels zijn onderwerpen waar veel agrarisch ondernemers mee te maken hebben of krijgen. Voorgesteld wordt om te starten met een ondersteunings- en adviesprogramma ten behoeve agrarisch ondernemers in het landelijk gebied. De reden hiervan is om met hen in gesprek te komen over ontwikkelingen in de sector, toekomstperspectief en mogelijke zorgen die zij hebben over hun bedrijf of gezin. Het doel is tweeledig:

1. Informatie verzamelen over de gevolgen van ontwikkelingen in de agrarische sector zodat, waar mogelijk, passende dienstverlening geboden kan worden
2. Agrarisch ondernemers in staat stellen goed gemotiveerde keuzes voor de toekomst te maken.

Een tweede voorstel is om, in 2018, in de sloopstream van bovenstaand programma een tijdelijke subsidie- regeling open te stellen om het proces 'verwijdering asbest en sloop overtollige bebouwing' te versnellen. Hiermee wordt informatie verzameld om te bepalen wat nodig is om verwijdering van asbestdaken en sloop van overtollige bebouwing te stimuleren en ontstaat een beter beeld van de opgaven in het landelijk gebied.

Inleiding

De agrarische sector staat onder druk. Over de gehele breedte van de sector hebben bedrijven te maken met grote economische problemen en onzekere tijden, soms al jaren achter elkaar. Netwerk Boerenkans heeft binnen de Achterhoek aangezwengeld dat erfbetreders veel tragiek onder de oppervlakte constateren, maar niet weten hoe te handelen. Bekend is dat deze problemen een grote weerslag hebben op de persoonlijke situatie van de ondernemers, hun partners en gezinnen. De extreme situaties komen in het nieuws, echter zij vormen maar het topje van de ijsberg. Een toename van dierverwaarlozing geeft aan dat steeds meer agrariërs machteloos zijn in hun situatie. Men loopt hiermee niet te koop door schaamte en onmacht.

Beschrijving beleidsterrein inclusief toepasselijke regelgeving

Hiervoor verwijzen wij u naar de onderstaande inhoudelijke toelichting.

Inhoudelijke toelichting op het voorstel

A. Een breed ondersteunings- en adviesprogramma starten ten behoeve van de agrarische sector in de gemeente Aalten. Het resultaat is tweeledig:

1. De gemeente Aalten is op de hoogte van de gevolgen van ontwikkelingen in de sector en biedt waar mogelijk dienstverlening aan die daarop aansluit.
2. Agrarisch ondernemers die goed gemotiveerde keuzes voor de toekomst kunnen maken.

Werkwijze

Om uitleg te geven over het ondersteuning- en adviesprogramma en draagvlak te creëren voor deelname organiseert de gemeente een startbijeenkomst waar agrarisch ondernemers en erfbetreders voor worden uitgenodigd. Vervolgens worden alle circa 275 agrarische bedrijven in Aalten door de gemeente benaderd door middel van een brief. In deze brief worden zij uitgenodigd om in gesprek te gaan met een onafhankelijke agrarisch coach. Na de brief volgt een belronde van agrarische coaches, die aanbiedt om de mensen die daar voor open staan te gaan bezoeken.

Tijdens het bezoek wordt gesproken over ontwikkelingen in de sector en zorgen die agrariërs hebben over hun bedrijf of gezin. Dit kan gaan over persoonlijke zaken als financiën, sociale-, medische-, of gezinsproblematiek. Ook zakelijke vraagstukken als toekomstperspectief onderneming, bedrijfsopvolging, huidige en verwachte leegstand, gevolgen van het aanstaande verbod op asbesthoudende daken en duurzaamheid komen hierbij nadrukkelijk aan de orde. Uit ervaring opgedaan in andere gemeenten blijkt dat ongeveer de helft van de benaderde ondernemers open staat voor een keukentafel gesprek.

Na de bezoeken rapporteert de agrarisch coach de bevindingen aan de gemeente. Een werkgroep, bestaande uit een afvaardiging vanuit team Z&I, team R&E, Team BOR Laborijn, ROZ (Regionale Organisatie Zelfstandigen), LTO (Land- en Tuinbouw Organisatie) bepaalt welk traject op basis van een maatwerkadvies voor de betreffende agrariër kan worden ingezet.

Als blijkt dat bedrijfsgelateerde problemen zorgen voor complexe problematiek binnen het gezin wordt mogelijkheid geboden voor vervolgcoaching door de agrarisch coach. Dit traject is er op gericht de agrariër te ondersteunen bij het zoeken naar een duurzame en gezonde toekomst.

Uit de projecten in andere gemeenten is gebleken dat 1 op 6 agrariërs behoefte heeft aan een coaching traject door een agrarisch coach.

B. Tijdelijke subsidieregeling 2018 'Stimulans verwijdering asbest en/of sloop overtollige bebouwing in het landelijk gebied gemeente Aalten'.

In 2015 is besloten dat asbestdaken vanaf 1 januari 2024 verboden zijn. Particulieren, bedrijven en (overheids)instellingen die na 2024 nog asbestdaken in bezit hebben, moeten die daken verwijderen. Zo niet, dan kan het bevoegd gezag door middel van een last onder dwangsom of bestuursdwang bewerkstelligen dat de asbestdaken alsnog op kosten van de eigenaar worden verwijderd. Het is derhalve zaak asbestdaken vóór 2024 te verwijderen. Driekwart van de asbestdaken zijn te vinden op boerenbedrijven. Het verbod geldt met name voor asbestdaken waarbij de beplating in contact staat met de buitenlucht (vaak zijn het golfplaten). Asbest in gebouwen, dat niet in contact staat met de buitenlucht zoals asbesthoudend dakbeschot of isolatiemateriaal, wordt niet verboden. Om inzicht te krijgen over waar we nu precies qua aantallen (m²) over praten is in 2017 vanuit team BOR een inventarisatie naar asbest in het landelijk gebied van de gemeente Aalten uitgevoerd, via fysieke controle op basis van kaartmateriaal gebaseerd op BAG. Hieruit is naar voren gekomen dat het ongeveer 500 objecten betreft met ongeveer 27 ha daken waar asbest op ligt. Dit betreft voornamelijk bedrijfspanden met een flinke oppervlakte, daarnaast zijn er ca 60 particuliere objecten.

Het Kadaster heeft in het laatste kwartaal van 2017 met een inventarisatie uitgevoerd, waarbij de oppervlakte van alle bebouwing (niet woning zijnde) in het landelijk gebied in beeld is gebracht.

Eerste resultaat van deze inventarisatie laat zien dat in ons landelijke gebied circa 1 miljoen m² aan schuren aanwezig is, van zowel particulieren, agrariërs en overige bedrijven. In de komende periode wordt de data gecontroleerd en verder gespecificeerd.

Er is geen registratie van leegstaande (agrarische) bebouwing in het landelijk gebied, laat staan dat er een beeld hoeveel m² aan (agrarische) bebouwing op termijn leegkomt, bijvoorbeeld als gevolg van bedrijfsbeëindiging. Landelijk wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een leegstandsmonitor, waarbij de gemeente Aalten nauw betrokken is, echter dit proces kent een langere doorlooptijd.

Zowel vanuit de regionale samenwerking Achterhoek als Provincie Gelderland wordt gewerkt aan (stimulerings-) regelingen om het proces voor verwijdering van asbest te versnellen en wordt gekeken naar mogelijkheden voor herbestemming, sloop- en transformatiefonds betreffende de aanpak van leegstaande en vrijkomende (agrarische) bebouwing. De voorbereidingen en onderzoeken hiertoe zijn nog in voorbereiding.

Om meer informatie te verkrijgen wat er in onze gemeente leeft en speelt, wordt voorgesteld om in 2018 een tijdelijke subsidieregeling open te stellen. Dit om het proces voor de verwijdering van asbest en/of sloop overtollige bebouwing in het landelijk gebied te versnellen. Het doel hiervan is allereerst om de drempel te verlagen via een eenmalige (financiële) bijdrage. Daarnaast krijgt de gemeente, door een evaluatie van deze stimuleringsregeling, een beter beeld van de (sloop)opgave in het landelijk gebied, wat knelpunten zijn, waar behoefte aan is en wat nodig is om het verwijderen van asbest en sloop van (vrijkomende agrarische) bebouwing te versnellen. Ter toelichting is de subsidieregeling toegevoegd als bijlage 2.

Noodzakelijk

De noodzaak om preventief in te zetten op zorg voor agrariërs is duidelijk. We hebben geconstateerd dat goedwillende vrijwilligers niet voldoende oplossingen kunnen bieden en dat er behoefte is aan professionele hulp voor deze mensen. Netwerkorganisaties als Netwerk Boerenkans en ZOBT (Stichting Zorg om Boer en Tuinder) en banken als Rabobank en ING bevestigen dit beeld.

Sector brede aanpak

Er wordt gekozen voor een brede aanpak waarin alle agrariërs in Aalten benaderd worden. De problematiek beperkt zich niet tot een bepaald deel van de sector, maar komt voor over de volledige breedte. In diverse gemeenten in de Achterhoek zijn projecten geweest om met agrariërs in gesprek te komen over hun situatie. Onder andere in de gemeenten Bronkhorst en Berkelland is gekozen om te starten met deeldoelgroepen (varkenshouders). De reden hiervan was om ervaring op te doen en duidelijk te krijgen welke hulpvragen er zijn, zodat later een opschaling kan volgen. De gemeente Aalten kan op deze kennis en ervaring doorbouwen, overnemen wat goed ging, aanvullen of aanpassen wat beter kan, derhalve is een opstart met een deeldoelgroep niet noodzakelijk.

Budget begroting 2018 vrijkomende (agr.) bebouwing en verwijdering asbest benutten voor subsidieregeling

In de (meerjaren) begroting heeft de Raad budget voor de aanpak van vrijkomende (agrarische) bebouwing en een versnelling van het verwijderen van asbestdaken opgenomen. Gezien het feit wij geen data betreffende de huidige dan wel verwachte leegstand van bebouwing in het landelijk gebied hebben, en ontwikkelingen van bijvoorbeeld een regionaal of provinciaal sloop-, herbestemming - of (revoluerend) transformatiefonds nog in volle gang zijn, wordt voorgesteld het beschikbare budget van € 100.000 nu in te zetten voor deze tijdelijke subsidieregeling.

Stimulans 2018 verwijdering asbestdaken en/of sloop overtollige bebouwing en landelijk gebied

Het tegengaan en terugdringen van verspreide, leegstaande of overtollige bebouwing in het landelijk gebied is een van de doelstellingen van het gemeentelijk, regionaal (RSV) en provinciaal ruimtelijke beleid. Deze doelstelling neemt de laatste jaren in gewicht toe omdat er steeds meer agrarische bedrijven worden beëindigd. Als gevolg hiervan is een toename (te verwachten) van leegstaande stallen en bijgebouwen met alle bijbehorende risico's van verpaupering en ongewenst gebruik. Het terugdringen van verspreide of leegstaande bebouwing (stallen, bijgebouwen, karlodoos etc.) gebeurt onder andere door toepassing van het bestemmingsplan en handhaving. Echter zonder directe noodzaak is de verwachting dat er maar zeer beperkte animo zal zijn om actief te gaan slopen. Een financiële prikkel, zoals nu voorgesteld in de subsidieregeling kan hier verandering in brengen.

Daarnaast willen wij een versnelling realiseren in het verwijderen van asbest in het landelijk gebied van onze gemeente. Rijksoverheid, provincie en regio Achterhoek stimuleren op verschillende manieren het verwijderen van asbest en of investeringen in duurzame energieopwekking. Wij willen de combinatie van asbestverwijdering en sloop van overtollige gebouwen in het landelijk gebied stimuleren. Een stapeling van regelingen is toegestaan. Wanneer aanvragers gebruik maken van de regeling voor asbestverwijdering via RVO.nl voegen wij hier een extra gemeentelijke bijdrage aan toe.

Evaluatie subsidieregeling 2018 om passend beleid en indien nodig, financieringsinstrumenten te kunnen ontwikkelen

Onderdeel van de subsidieregeling is dat aanvragers meewerken aan een evaluatie van deze tijdelijke subsidieregeling. Hiermee verwachten wij een beter beeld te verkrijgen van de behoefte aan regelingen. Deze kennis en ervaring kan worden benut om passend beleid en regelingen voor de toekomstige opgaven in het landelijk gebied te ontwikkelen. Deze informatie vormt tevens input voor de ontwikkeling van instrumenten en regelingen zoals wij die samen met onze regiogemeenten en provincie Gelderland in voorbereiding hebben.

Alternatieve beleidskeuzes

Het ondersteunings- en adviesprogramma opstarten voor deel van de sector (zoals in andere gemeenten). Hiermee kan er binnen de eigen gemeente ervaring opgedaan worden met een advies- en ondersteuningstraject. Vervolgens kan besloten worden of opschaling volgt. Als deze keuze gemaakt wordt is het mogelijk dat agrarisch ondernemers, waarbij sprake is van acute problematiek, niet op korte termijn gesproken en gecoacht worden.

Financiële consequenties

Financiën A: programma ondersteuning- en advies agrarisch ondernemers

Om tot een inschatting te komen van de financiële lasten van het ondersteuning- en adviesprogramma zijn ter consultatie een aantal marktpartijen benaderd om te komen tot een inschatting van de kosten

Startbijeenkomst	€ 3.500
Vorbereiding/brieven	€ 1.500
Telefonisch benaderen doelgroep (275 x €25)	€ 6.875
Keukentafelgesprekken (138 x €250)	€ 34.500
Coaching trajecten (46 x €2400)	€110.400
Onvoorzien	€ 13.225

Totaal (excl. 21%)	€170.000

De looptijd van dit project bestrijkt mogelijk meerdere jaren. Het is lastig om voor de komende jaren het beschikbare budget van € 170.000 onder te verdelen naar jaarlijkse budgetten. Er wordt voorgesteld om een eenmalig budget van € 170.000 beschikbaar te stellen uit de reserve decentralisaties en hetgeen op het eind van een boekjaar over is, te storten in deze reserve. Dit restant wordt in het jaar daarop weer te onttrokken aan deze reserve. Dit kan over meerdere jaren tot het budget van €170.000 is opgebruikt.

Financiën B: Tijdelijke subsidieregeling 2018 'Stimulans verwijdering asbest en/of sloop overtollige bebouwing in het landelijk gebied gemeente Aalten'.

In de begroting 2018 is € 100.000 beschikbaar om te komen tot een pakket van maatregelen voor de aanpak van vrijkomende (agrarische) bebouwing en het verwijderen van asbestdaken in het landelijk gebied.

Voor de daarop volgende jaren (2019, 2020) is een structureel budget van € 200.000 beschikbaar. De inzet hiervan wordt nader bepaald onder meer op basis van de evaluatie van de tijdelijke stimuleringsregeling, de uitkomsten van het ondersteunings- en adviesprogramma en de agrarisch coach. Hierbij kijken we vooral naar cofinancieringsmogelijkheden in aansluiting op de ontwikkeling van provinciale of regionale regelingen voor herbestemming -/ sloop- en (revoluerend) transformatiefonds voor vrijkomende (agrarische) bebouwing en versnellingsprogramma's voor verwijdering asbest.

Participatie en Communicatie

Na een positief raadsbesluit wordt een werkgroep gevormd met deelnemers van diverse partijen uit de sector en de gemeente. Omdat er vanuit verschillende partijen wordt aangegeven dat er (psychische) nood is onder agrarische ondernemers, maar dat er eigenlijk geen partij is die overzicht houdt, wordt voorgesteld om als gemeente dit traject op te starten en aan te jagen.

Vervolgstappen inclusief tijdspad

Maart 2018 – 31 juli 2018 openstelling tijdelijke subsidieregeling

Maart/April 2018 aanbesteding agrarische coaching

Mei 2018 startbijeenkomst

2018 met uitloop naar 2019 ondersteunings- en adviestraject

Bijlagen

- 1: Raadsbesluit: Ondersteuning- en adviesprogramma voor agrarisch ondernemers
- 2: Tijdelijke stimuleringsregeling verwijdering asbest en/of sloop van overtollige bebouwing in het landelijk gebied van gemeente Aalten 2018.

Aalten, 16 januari 2018

Burgemeester en wethouders van de gemeente,

J. Nobel
secretaris/algemeen directeur

mr. A.B. Stapelkamp
burgemeester

De raad van de gemeente Aalten

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 16 januari 2018;

gelet op het bepaalde in de Gemeentewet;

B E S L U I T

1. in te stemmen met de start van een ondersteunings- en adviesprogramma voor agrarisch ondernemers en hiervoor eenmalig €170.000 beschikbaar te stellen, aan te wenden over meerdere jaren; dekking wordt gevonden in de reserve decentralisaties;
2. in te stemmen met de start van de pilot 'stimulering verwijdering asbest en/of sloop bebouwing landelijk gebied' en het reeds in de begroting opgenomen budget van € 100.000 hiervoor in te zetten.

AALTEN, 20 februari 2018

De Raad voornoemd,

De Griffier,

De Voorzitter,

M.A.J.B. Fiering

mr. A.B. Stapelkamp